

Boldog új évet

Ezúttal sírva, szépen
Forgok meg lelkemnek régi,
Gyermekes életében:
Boldog új évet kívánok.

Boldog új évet kívánok,
Mindenki tovább bírja

E rettenetet,
E számárságot,
Mint szegény, mint bírom én, én,
Gyönyörködve,
Óh, én szegény
Lelki kémény.

Boldog új évet kívánok.

Ontom a füstjét
A szavaimnak,
Pólyálva és idegesen,
Be messze ringnak
Az én régi terveim,
Az én régi társaim is
De messze vannak.
Boldog új évet kívánok.

Új év Istene, tarts meg
Magamnak
S tarts meg mindenkit
A réginek,
Ha lehet:
Boldog új évet kívánok.

(Ady Endre: Boldog új évet)

XXXIII. évfolyam 1. szám 2026. január

Farkas I.: Újév	6046
Bóta T.: Az igazi világosság útja...	6049
Garay A.: Csak egy baba	6052
Steinbeck J.: Jézus utolsó vacsorája	6053
Balás B.: Politikáról...	6056
Király I.: Megtérés	6057
Végh J.: Aki élete végéig szolgálta a...	6058
Bulányi Gy.: Január	6059

« Az emberi elköteleződés folyóirata – családjunkért,
nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért. »
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

FARKAS ISTVÁN

ÚJÉV

Harmadik napja havazott. Időről-időre kiment a teraszra elsöpörni a havat és egyben leverte az erdei fenyők ágáról is, melyek a nagy súlytól szárnyaszegetten, derékmagasságig benyúltak a keskeny járda fölé. Ilyenkor ismét szárnyra kaptak és büszkén fenn hordták tobozkoszorújukat. A karácsonyi csengő csilingelését már régen elnyelte a hó süket csendje, de egyébként nem volt csend. Készülődés volt. Reggel alapos takarítás benn, majd az udvar következett: a parkolóból el kellett hányni a térdig érő havat, hogy az autók majd be tudjanak állni. Ez már az ő dolga volt.

A sufniban összekészítette a lampionokat, a hosszabbítót kihúzta végig a fal mellett a teraszig, kipróbálta. rendben volt. Tűzfát és faszenet készített össze a flekkensütéshez és jól megrakta a szobában a kandalló melletti fatárolót is. A tűz már hajnal óta vidáman pattogott, mint aki már érzi a sok készülődés célját, a nagy bulit, ami majd elválasztja a múltat a jövőtől, az egyik évet a másiktól. Benn a szobában eközben felesége szorgoskodott. Mikor elkészült a takarítással, a díszítések következtek. A gyertyák, a csengettyúk, a lampionok sorra a helyükre kerültek.

Ünnepi abrosz került az asztalra, fenyőág díszítette a szoba sarkában álló nagy vázát s a rojtok és párnák is ünnepi rendben sorakoztak a szőnyegeken és az ágyakon. Majd a konyha következett. Megteltek a salátás tálak és rizibizi illat töltötte be az egész lakást. A munka egész délelőtt folyt. Csak délben ültek le pár percre, bekapni egy kis kenyeret, teát, felvágottat. Nem voltak izgatottak, de a vendégvárás és készülődés remegése ott volt a levegőben. Nem sokat beszélgettek. Aztán ebéd után, mikor egy pillanatra leültek a kanapéra és gondolatban mindketten számba vették a még hátralévőket Laci lassan megszólalt:

- Drágám, meginnál velem egy Martinit?

És az ital átmelegítette a gyomrukat, arcukat, lelküket. A Carmina Burana vad, szenvedélyes zenéjére táncolni kezdtek és percekre elfelejtették a készülődést. Az ünnep kezdett belopakodni a lelkükbe. Aztán még néhány simítás és kinn már meg is szólalt egy autóduda és a vendégek vidám zsvivaja megtöltötte a kis lakást. Aztán már minden ment a maga rendje szerint. Éva gondoskodott az ételekről, az italokról és a hozzá tartozó apróbb teendőkről, mint a terítés, a szervírozás, a mosogatás, az üvegek bontása, a gyerekek sok apró, de folyamatos szolgálata.

A zene, a TV, a játékok, a beszélgetés melegen tartása, a flekkensütés és a tűz biztosítása Lacira maradt. A jó hangulat mindkettőjükből áradt, mert szerették a vendégeiket és szívesen szolgálták ki őket. A jó hangulathoz tartozott a szánkózás, az éjszakai séta a szakadó hóban, a hógolyózás és a hóember építés is. Csönd egy percre sem volt, de miért is lett volna? Aztán lassan éjfél lett. Csendben figyelték a TV-óra másodperc mutatóját. Volt, aki az elhunytakra gondolt, más az újszülöttekre, akinek baja volt arra, akinek öröme, arra. Könnyecseppek peregtek a himnusz hangjaira és mindenki temette a múltat, de a nagy rohanók már a következő Szilveszter helyszínét tervezgették. És aztán a koccintás, a jókívánások, a telefonok, a virsli és az elnöki beszéd. Utána pedig a tánc, az ének, a dudálás és az egymás szívből jövő csipkedése, ugratása végkimerülésig.

Mert hát az is elkövetkezett. A vendégek lassan készülődni kezdtek és mintha valami láthatatlan szál kötötte volna össze őket, sorban, egymás után elbúcsúztak. A lakásban csend lett. Lassan elcsitultak a rendcsinálás utolsó zajai is. Laci eloltotta a nagyvillanyt és leroskadt a nagy bőrfotelba. A muflon trófea farkasszemét nézett vele. A trófeán nem látszott semmi féle változás. Egyhangú közömbösséggel nézett vissza Lacira. Így nézett már évek óta. Neki nem volt Szilvesztere, sem Újéve sem bulija. Éberem, mindig csak azt csinálta, ami a dolga volt: dísz volt a kandalló jobb oldalán. De még erre sem gondolt. Valami csendes végtelenségben élt, mint a kövek, a hó alatt, hátul a sziklakertben. Nem az örökkévalóságban, hanem valami időtlenségben. Laci nem vette le róla a szemét. Belül lassan elültek benne a külső zajok. Már nem hallotta Éva kis neszeit sem a konyhából. Hirtelen

minden megállt. Nem hallotta már az ingaóra mély, bűgő kongatását, sem a hópihék halk zizegését az ablakon. Nem látott semmit, csak a muflonfejet. A gondolatai is mintha megálltak volna. Azaz mentek tovább a maguk megkülönböztető, néha csapongó, de mindig logikus és mindig az időhöz láncolt útjukon, de már valahol rajta kívül. Már azt sem érezte, ahogy a lélegzése közben az inge hol megfeszül, hol elernyed a mellén és nem érezte a bőrfotel lágy, de stabil támaszát sem. Ekkor a muflonfej lassan mesélni kezdett:

Valamikor, réges-régen, amikor a Pilisben még medvék és farkasok tanyáztak, de lehet hogy régebben - az űkapám mesélte a dédapámnak, de állítólag már neki is a vándorló vörösbegyek mesélték egykoron, mert mi annak idején még Korzikán éltünk és eszünkbe sem jutottak ilyen nagy, összefüggő erdők, vulkáni, fekete sziklák, szóval nekem már apám mesélte egy csendes nyári estén a Telki-i meszesek oldalában - élt itt egyszer egy nagy király. Pompázatos palotája a Nagykopasz tetején állt. Nem akármilyen palota volt ám ez. Nem vette körül lőrésekkel szabdalts várfal, sem vizesárok. Tizenkét kapuja volt, de a kapuk éjjel-nappal, télen-nyáron nyitva voltak.

A palotának nem voltak ablakai, mert falai üvegből voltak, s esténként, amikor a szolgálok meggyújtották a hatalmas csillárokat, melyeken egyenként száz gyertya égett, még a legmesszebb fekvő falvakban is látni lehetett a nagy fényességet. Napközben pedig a nap szikrázó sugarai tükröződtek vissza a falakról, hirdelve a király hatalmát és dicsőségét. A birodalom lakói szelíd, jó emberek voltak, egészségesek és normálisak. Mindenki, mindenkinek a rokona, barátja, testvére volt. Nem voltak ellenségeskedések, veszekedések, perek, mert nem volt törvény sem, sem bíróság, sem börtön. Mindenki elvégezte a dolgát, de csak azt csinálta, ami a dolga volt és csak annyit amennyi szükséges volt. Nem voltak sem gazdagok, sem szegények, mert a király mellett mindenki gazdagnak tudhatta magát. Minden napjuk ünnep volt, bár a napokat sem számolták. Úgy éltek, mint annak idején a mező virágai és az erdő vadjai a Paradicsomban.

De nem volt ez mindig így. Kezdetben a király pontosan olyan volt, mint minden király itt a földön. Háborúzott a szomszédokkal és a saját főuraival. A győzelem után hatalmas tivornyákat tartott, ahol folyt a bor és a legszebb rabszolganők szórakoztatták a meghívottakat. Szigorú törvényeket hozott, melyeket minden esetben szigorúan betartatott a legszegényebbekkel, börtönei tele voltak velük, meg a sovány, mindig töprengő gondolkozókkal. Gazdagsága és hatalma messze földön híressé tette, így gyakran kellett háborúznia azokkal, akinek hatalmára és vagyonára fájt a foguk. A parasztok nyögték az adókat, a főurak kicsapongásait és a papok élösködését, kik nap, mint nap bűneikre figyelmeztették őket.

Egy szép napon - mesélte apám - amikor éppen egy sovány, öreg gondolkozó felett ítélezett, a látszat

kedvéért megadva neki az utolsó szó jogát, az megkérdezte tőle:

- Mondd, ó király! Miért nem akarsz ember lenni? Arcod és kezeid puffedtek és rángatóznak a sok kicsapongástól és a háborúskodás állandó feszültségétől, szemeid belső zavarodottságról árulkodnak és döntéseid minden normális gondolkodásnak ellene mondanak. Néped nyomorog és élete olyan rövid, mint a kutyáké, közvetlen környezetben az emberek pedig hazudnak, lopnak és csalnak, miközben keresik az alkalmat, hogy érzelgősen kifejezzék irántad való mély hódolatukat?

A király ott helyben lecsapatta a fejét, de később a szavai belülről elkezdtek égetni. Először csak a palotában kezdett figyelni és mindent úgy tapasztalt, ahogy az öreg mondta. Aztán kiment a népe közé álruhában, koldusnak öltözve és saját bőrén tapasztalhatta meg mindazt, ami az öreg szájából elhangzott népével kapcsolatban. A kalandot alig úszta meg ép bőrrel, de hatása alatt hetekre bezárkózott a palota könyvtárába. Csak kenyeret evett és vizet ivott. Tanulmányozni kezdte, hogy mit jelent az a szó, hogy ember.

A hetekből egy hónap lett, majd kettő és amikor elhagyta a könyvtárat, már más ember volt. A régi önpusztító tüzek elcsitulnak benne és már csak arra a gyenge, belső melegségre figyelt, amiről korábban nem is tudott, de melyről minden szent könyv említést tesz. A melegség lassan, gyengéden növekedett benne. Mikor eltöltötte az egész lényét, felkereste a szomszédos országok királyait egyenként és hosszú időre békét ajánlott fel nekik. Nagy ára volt a békének, de ő mindent megadott. Zúgolódni csak a nemessége és a papság zúgolódott, mert az ő vagyonuk is bánta a békekötést. Népe nem zúgolódott, mert tőlük már nem lehetett többet elvenni. Látszólag semmi sem változott azon kívül, hogy nem voltak háborúk, de lassan, mégis minden megváltozott.

Mivel látta a király, hogy az emberek zaklatottak, állandóan rohannak, hol a múlt emlékeit siratják, hol a jövő álmokéit kergetik és ezt magán is megtapasztalta, kidobott minden órát a palotából, elégettette a papok naptárait és kizavarta a csillagjósokat is. Nem telt bele sok idő és az emberek megszokták, hogy semmi sem fontos, csak az, amit éppen csinálnak. Ettől sokkal nyugodtabbak lettek, nem bántották halottaikat, így azok békén hagyták őket, nem terveztek, nem álmodoztak, mert elfelejtették mi az, hogy jövő. A királyhoz bármikor, bármivel fordulhattak és érdekes módon - bár soha, semmilyen tanácsot nem adott - mindenki úgy jött ki tőle, hogy megtalálta problémájára a megoldást.

Mivel látta a király, hogy az emberek ahol és amikor csak tehetik folyamatosan beszélnek, s ezzel ismét csak a múlt és a jövő álmvilágának végtelen óceánjára tévednek és ezt önmagán is megtapasztalta, becsukta a száját és mivel éppen virágoztak a tavaszi héricsék elhatározta, hogy csak akkor nyitja ki ismét, ha újra virágozni fognak. A palota lakói értetlenül álltak az

újabb szokatlan lépés előtt, de lassan ezt is megszokták és alkalmazkodtak a királyhoz. Még a konyhákban is csendesebb, szűkszavúbb lett a cselédek csivitelése és a tanácsterem, ahol az ítéletek és a döntések születtek szinte állandóan üres volt, pedig korábban nap, mint nap órákig tartó tudományos viták, eszmecserek és ítélezések színtere volt. Mivel látta a király, hogy ez a döntése is meghozta a gyümölcsét, ismét beszélni kezdett, de már nem változott meg semmi, mert az udvar megszokta és elfogadta a csendes, szűkszavú, de lényegre törő beszédet.

A király szívében a melegség csak egyre nőtt. A melegség már kisugárzott a környezetére, a királynéra, az apródokra, az öltöztetőkre, a lovászfiúkra, de a lovaira, kutyáira és a madaraira is. Valahogy ők is szerették ezt a fajta meleget.

Akkortájt - ahogy apám mesélte - a zsámbékiaknak feltűnt, hogy a palota, mintha éjjel, nappal ki lenne világítva. Először csak éjszakánként volt szokatlan a derengő világosság, de később már nappal is észre lehetett venni. Az emberek érdeklődni kezdtek és furcsa dolgokat hallottak a palotabeliektől. Egyesek örültek tartották a királyt, mások nevettek rajta, többen összeesküvést szőttek, de a szegények egyre gyakrabban indultak el, hogy közelről lássák a fényesség okát. A királyhoz is eljutottak a hírek, de ha kinézett az ablakokon, maga is láthatta a napról-napra növekvő, megújuló sokaságot. Az emberek elesettek voltak, éheztek és fáztak, ezért a király kizavarta a papokat, hogy adjanak enni az embereknek. S lám, csoda történt. Senki sem maradt éhen. Egyik reggel valaki elkiáltotta magát:

- Nézzétek, belátni a palotába a falon át! Látjátok? Ott térdel a király a kápolnában, a királyné pedig éppen a haját fésüli. Nézzétek azt a apródot, ott a bástya fala mögött, hogy szorongatja azt a kis cselédlányt!

Mindenki ámultan meredt a szokatlan látványra, de mint minden szenzáció, ez is csak három napig tartott. Az emberek megszokták, hogy a palota fala átlátszó és a királynak nincsenek titkai előttük. A király befalaztatta az ablakokat, mert már nem volt szükség rájuk. Nélkülük is ki lehetett látni és aki kint volt, az is láthatott mindent, ami benn történt. Ekkor döntött úgy a király, hogy a kapuk legyenek éjjel-nappal nyitva, de a papokat nem engedte vissza a palotába.

A királynő ugyan napokig nem beszélt vele, majd hetekig könyörgött neki, de nem engedett, mert saját bőrén tapasztalta meg, milyen keserves, embertelen, egészségtelen, megnyomorító az állandó büntudat fenntartása. Elegendőnek tartotta a maga és a palota lakói számára, ha mindig és mindenhol teljes odaadással jelen vannak abban, amit éppen csináltak. Ez volt az a varázslat, amivel mindenki megtapasztalta saját korlátját, gyengeségeit, esendőségét és eszébe sem volt olyan tenni másnak, amit ő sem tudott megtenni. Ez biztosította mindenki számára azt a sugárzó meleget, vigasztaló nyugalmat, életető egészséget, amit a király is megtapasztalt és ami belőle is áradt. Minden úgy volt, ahogy a szent könyvekben olvasta, csak azt nem értette,

hogy korábban miért nem így csinálta a dolgait. Olyan nyilvánvalóan emberivé, romlatlanná és egészségessé vált a világ körülötte, hogy valami varázslatra gondolt, valami álomra, ami hirtelen véget fog érni, ha valamitől felébred. De nem riasztotta fel semmi.

Aztán a király eltűnt. Már nem is volt a palotában, már a teste is elporladt a kápolna mögötti kis temetőben, de a meleg csak áradt a palotából ki a világba.

Egy idő után elkezdtek visszaszivárogni a papok, a tanácsüléseken egyre többet vitatkoztak, a szegények ugyan még látták a falak alól a meleg, sugárzó fényt, de kenyeret már nem kaptak. A palotában ismét megtartották a nagy ünnepeket, számolni, tervezni kezdték az időt és sokat fohászokdtek halottaikhoz, közbenjárásukat kérve a halál utáni boldog, örök élet reményében. A falak lassan ismét tömöreké váltak, a kapukat bezárták és erős őrség vigyázta a rendet és a békét. A viszályok, háborúk kiújultak és a nép ismét nyögni kezdte azok terheit. A királyból szentet csináltak és csodatetteiről ünnepeken emlékeztek meg. Talán csak a kutyák, lovak és a madarak emlékezetében maradt meg olyannak, amilyen volt, mert ők évszázadok óta adják tovább egymásnak a legendát és vándorlásaik során eljuttatták az egész világra. Már nincs a világon egyetlen vörösbegy, egyetlen cinke, egyetlen őzsuta sem, amelyik ne hallott volna róla és az ő csodálatos palotájáról.

A muflonfej elhallgatott. Laci is hallgatott, de még mindig mereven nézte a trófeát. Majd lassan, mint aki mély álomból ébred kinyitotta a száját és csodálkozva, zavarodottan kérdezte:

- Miért mesélsz erről nekem?

- Nem én mesélek erről, minden erről mesél. Néha, a buli alatt úgy éreztem te már ismered ezt a mesét. Mikor például önfeledten táncoltál azzal a kis szőke fiúcskával, vagy amikor úgy belefeledkezél a társasjátékba, hogy még a feleséged szavára sem figyeltél oda - mérges is lett rád -, vagy most, itt, amikor leültél a fotelba és üres tekintettel néztél engem, mintha itt sem lennél, hanem valami másik világban.

- Igen, néha eltűnik az egész világ - mondta csendben Laci -, de én ezt fáradságnak, lustaságnak, felületességnek, vagy egyszerűen álmodozásnak gondolom. Mi köze ennek a királyhoz, akiről meséltél?

- A királyhoz? - kérdezte mosolyogva a trófea. Hát nem sok, csak annyi, hogy te vagy a király és te vagy a palota is. És minden és mindenki, aki körülöttes van, a birodalmad. Te döntesz, hogy mit nyitasz ki, mit csuksz be, mit világítasz át és mit zársz el, te döntesz egészségről, betegségről és egyedül rajtad múlik, hogy normálisan, vagy örült módjára élsz. A környezeted - az emberek, állatok, növények, tárgyak - minden cselekedetedet vissza fogják tükrözni. Megláthatod bennük magadat. Talán már megtapasztaltad magad is azt a gyenge melegséget magadban, amit a király is megtapasztalt.

A trófea hirtelen elhallgatott. Éva jött be a konyhából és felgyújtotta a villanyt.

- Hát te itt ülsz? - kérdezte szemrehányóan. - Még tele van a konyha törülgetni valóval, a kályha kialszik és már mindjárt három óra. Csak nem rúgtál be? Olyan furcsán állnak a szemeid.

Laci lassan felállt, átölelte felesége derekát, egy vidám csókot nyomott az orrára és elindult vele kifelé a konyhába. Az ajtónál előreengedte és titokban visszanézett. A muflonfej mozdulatlanul lógott a falon, de

Laci meg mert volna esküdni, hogy halk, vidám bégetést hallott valahonnan, de az is lehet, hogy a fenyőág verte a tetőt kinn a fagyos, jeges éjszakában.

Dobogókő, 1995. december

BÓTA TIBOR

AZ IGAZI VILÁGOSSÁG ÚTJA A SZERETETHEZ

*„És lám a csillag, melyet napkeleten láttak,
elöttük haladt, amíg végre meg nem állt a hely fölött,
ahol a gyermek volt.”
(Mt. 2, 9)*

Az evangéliumi kép szerint a bölcseket a csillag világossága vezette el a betlehemi Jézushoz, azaz a megtestesült Szeretethez. Ez a kép szinte felkínálja azt a megállapítást, hogy az igazi világosság mindig a szeretethez vezet el.

A kereső ember szomjazza a tisztánlátás világosságát. Keresése során egyre jobban, és jobban birtokolja azt. Vajon mikor, és hogyan válik a megszerzett világossága olyanná, amely már igazi világosságnak nevezhető?

Annak érdekében, hogy az ember ne csak tisztán lásson, de az igazi világosságot is birtokolja, feltétlenül szükséges, hogy azért akarjon egyre tisztábban látni, hogy megtudhassa, mi a célja az életének, mire, és hogyan kell felhasználnia az életét, hogy betöltse a teremtése során kapott/felvállalt feladatát, és közben egyre jobban és helyesebben megtanuljon szeretni. Életünk céljának keresése egy életre szóló program.

Az erről való elgondolkodás messze meghaladná a jelenlegi elmélkedésem kereteit. Ezért hát csupán a keresés/továbbadás hogyanját próbálom körüljárni.

Először is azt próbálom megvizsgálni, hogy mit is nevezek én a keresés során (nem a tartalomra vonatkozóan) *igazi világosságnak*. Majd arra térek rá, hogy ha valaki ennek az igazi belső világosságnak a birtokba jut, mi adja meg *szeretetének az alapfeltételét, további feltételeit, és végső feltételét*.

Az igazi világosság

Derűs éjszaka feltekintve az égboltra az ember azt tapasztalja, hogy a Hold és a csillagok is világítanak. Mégis óriási különbség van a kétféle világítás között. A

csillagok saját fényüket¹ szórják szét, a Hold azonban csak visszaveri más égitest fényét. A csillagok belső energiáikat sugározzák szét, a Hold bár elnyeli a ráeső fény egy részét, de soha nem rendelkezik annyi energiával, hogy saját fényét sugározná, csak világít a visszaverés által.

A fenti hasonlattal harmóniában talán nem véletlen, hogy az evangéliumi képben is a betlehemi istállóhoz csillag vezette² a Messiást-várókat, s nem valamiféle saját fénnel nem rendelkező égitest.

Vakság, vagy tisztánlátás?

A Jn.9,41-ben elhangzik egy furcsa mondat Jézus ajkáról: "Ha vakok volnátok,... nem volna vétkeitek." Valóban érdemes egyre tisztábban látni, - azaz nem vaknak maradni. -, hogy ezáltal kitáguljon felelősségünk határa, és leszűküljön cselekvési lehetőségeink köre? (Pl. másokat félrelökve, mások kárára nem juthatunk előre; ha bántás ér bennünket, visszabántás helyett szeretet kell, hogy legyen a válaszuk.)

A Jn.8,31-32-ben olvashatjuk: „Jézus azután így szólt azokhoz a zsidókhöz, akik hittek benne: „ha megmaradtok beszédemben..., akkor meg fogjátok ismerni az igazságot, és az igazság szabadokká fog tenni titeket.”

Nincs itt valami ellentmondás? A tisztánlátás által megszerzett igazság ismerete leszűkíti az ember cselekvési lehetőségeit - azaz látszólag szabadsága egy részétől fosztja meg, és Jézus mégis azt állítja, hogy az igazság szabaddá tesz. A látszólagos ellentmondást csak úgy lehet feloldani, ha be tudjuk látni, hogy tudatunkban meglehetősen kevert a "szabadság" fogalom.

Addig, amíg azt hiszi az ember, hogy az a legszabadabb, aki bármit megtehet, óriási tévedésben van. Ebben a tévedésben voltak Jézus hallgatói is, akik Jézus előbb idézett mondatára így válaszoltak: "Ábrahám magvai vagyunk, soha senkinek a rabszolgái nem voltunk, hogy mondhatod hát, hogy szabadokká lesztek?" A valódi szabadság valami teljesen mást jelent, és nem a kötöttségektől való mentességet.

1. Az igazság megteremti szeretetünk alapfeltételét: szabaddá tesz.

Az igazság csak akkor tesz szabaddá, ha az ember hasonlóná válik a betlehemi csillaghoz: azaz, ha az igazság saját *belső energiájává* válik, és azt *kisugározza*. Bármelyik oldal hiánya esetén az igazság nem képes szabaddá tenni az embert, azaz megadni szeretete alapfeltételét. Aki csak befogadja az igazságot, s talán még úgy is érzi, hogy magáévá tette, de nem adja tovább, az a szabadság érzése helyett egy feszítő érzést érezhet csupán, mert az igazság lényegéből adódóan kikívánczik. Kikívánczik, és a kimondás, továbbadás által teszi szabaddá birtokosát.

¹ Természetesen a csillagok belső energiája sem saját energia, mivel az, az energia ősforrásából származik. A csillagok azonban ezt az energiát beépítették önmagukba, felhalmozták, majd ezt adják tovább.

Az pedig, aki meghallva az igazságot, azonnal tovább akarja adni, anélkül, hogy magáévá tette volna, hogy teljes lényével átélte volna azt, az sem fogja megtapasztalni a szabadságot, mert csak a Hold-szerepet vállalja: azaz mások sugárzását veri vissza. Egyik típus sem képes szabaddá válni, azaz szeretetének alapfeltételét megteremteni.

Az igazság csak akkor képes szabaddá tenni az embert, ha - miután. befogadja – engedi, hogy átrendezze belső energiáit, és ezt a belső rendjén átjárt igazságot adja tovább.

Spinoza az érzelmekkel kapcsolatban kétféle érzelemről beszél:

- A szenvedő érzelmek kiélése közben az embert kényszer hajtja, olyan indítékoknak válik a tárgyává, amelyeknek nincs is tudatában.
- A cselekvő érzelmek kiélése közben az ember szabad, ura érzelmeinek. Mivel az érzelmek cselekedeteinket kísérő jelzőrendszere is – mely cselekedeteink helyességéről tájékoztat, - így a fenti megkülönböztetés érvényes szeretet-tevékenységeinkre is.

Vagyis lehet szabadon szeretni, és lehet valamilyen kényszer hatása alatt /azaz szenvedő módon/ is szeretet cselekedni, szeretetet „színlelni”.

Szenvedő módon szeret az ember akkor, ha valamilyen külső vagy belső kényszer hatására cselekszik. Elvárások, félelmek, egzisztenciális biztonság-igény, öngazolási-vágy, elismerés-vágy és még ki tudja, mi minden hajthatja az embert, amikor így "szeret". Ha enged a kényszereknek, cselekedeteinek látszólagos gyümölcsei ellenére is biztos lehet abban, hogy szeretete hamis, mert szeretni csak szabadon lehet.

Az ember szeretetének alapfeltétele, hogy szabad legyen: azaz, hogy képes legyen „irányítani” gondolatait, érzelmeit, törekvéseit, és ezeken keresztül cselekedeteit.

A szabad ember ura akar lenni idejének, energiájának, hogy azokat belső, folyamatosan rendeződő értékrendjének megfelelően tudja felhasználni, és mindig az „értékesebbre” igyekszik magát szabaddá tenni.

2. Szeretetünk további feltételei Szavaink értéke és súlya

A belső világosságot tovább kell adni, mert egyébként szétfeszíti az embert. De csak az értékes adható tovább, az értéktelen nem. Az ember világosságát reprezentáló szavainak értéke kell, hogy legyen. De mi adja meg szavainak értékét? Szavainak elsődleges értéket az adja meg, ha minél teljesebb fedésben vannak Jézus gondolatvilágával, szavaival. De vajon elégséges-e ez? Simone Weil mondja: "Ugyanaz a szó lehet jelentéktelen, vagy rendkívüli, attól a módtól függően, ahogyan kimondták. És ez a mód azon múlik, hogy

² Az evangéliumi képet csupán analógia-forrásként használom fel. Ugyanis a kutatások mai állása szerint a mozgó égitest, melyet a bölcsék követtek, vagy követni véltek, csupán egy rendkívüli égi jelenség (üstökös? szupernóva? égitestek együttállása?) lehetett.

milyen mélységű az emberi létezésnek az a régiója, ahonnan a szavak fakadnak, és az akarat ebben semmit sem tehet. És csodálatos egyezéssel ugyanarra a területre jutnak el abban, aki hallgatja őket. Ekképpen a hallgató felismeri, - ha megvan benne a felismerés képessége - hogy mi az értéke a szavaknak." Vagyis szavaink értékét a tartalom nem képes önmagában megadni!

Az igazságot megfogalmazó, és belsőbb régiókból eredő szavaink olykor sebet is ejthetnek. Milyen nagyszerű az, ha az ember képes arra, hogy szavainak a tartalma, és ne a formája legyen a vádló! Ezzel nem akarom kizárni a szent harag és szent indulat jogosságát. Sőt, ha ezek valóban szentek – azaz "érted" és nem "ellened" irányulnak - növelik a szó értékét. Amennyire növelni tudja a szent harag a szó értékét, legalább olyan mértékben tud romboló lenni az "ellened" irányuló harag indulata. Az embernek hinnie kell abban, hogy az általa kimondott szavak értékét a másik ember felismeri, tehát ugyanazon szavai építeni, és rombolni is képesek a másokban.

A szó és a tett harmóniája

Az ember tettei képesek igazán hitelt adni szavainak. Ezért az élet példa értékét nem lehet eléggé hangsúlyozni. De bármennyire is nagy érték az élet példa, csak akkor érték, ha helyén van az ember életében. A "dumálás helyett inkább cselekedjünk" megnyilatkozás lehet a csalódottság, belefáradás hangja is. Ilyenkor az élet példa képes a belemenekülés helyévé is válni. Sem a szó, sem a tett nem képes a másikat helyettesíteni. Vigyáznunk kell nagyon arra, hogy ha néha fel is borul szavaink és tetteink harmóniája, nehogy a két dolog bennünk egymás ellentétévé váljon. Mindig tisztán kell látnunk, hogy a kettő egymás szerves kiegészítője.

A szív és az ész harmóniája

Jézus példája nyomán nagy hangsúlyt teszünk a Bokorban a tanulásra, tanításra. A felületes szemlélő ebből arra következtethet, hogy ez a hangsúlytevés egyet jelent - az ész és a szív kettősségében - az ész javára történő rangsor felállításával.

A szív hátrányát számon kérő megnyilatkozások persze jogosak is lehetnek. Például, ha az ember az értelmével felfogott gondolatait úgy akarja továbbadni, hogy azok nem járják be előbb belső útjait, közben teljes lényét átalakítva. Ilyenkor ugyanis csak a "Hold"-szerepet hajlandó vállalni. Ilyen esetben a gyakorlat is a számon kérőket igazolja. Ugyanis sokszor egy szívből jövő, tehetetlenségét kínlódo zagyvaság sokkal jobban segít, mint egy átgondolt, logikus tanácsadás. Kissé cinikusan szokták mondani: van, aki segíteni akar, és van, aki tanácsot adni. A Hold-típusú, csak szavakat visszaverő emberről beszél Jung is, amikor a szív fontosságát hangsúlyozza:

"A ma emberének tragikus tévedése, hogy azt gondolja, ha kikiabál egy jelmondatot, vagy felmutat egy

transzparenst, az hat..., pedig csak az hat, ami előbb a szívünket belülről érinti." Persze ez a gondolat burkoltan arra is inti az embert, hogy az ész felé megbillent harmóniát, nehogy a szellemi tevékenységei visszafogásával próbálja helyrebillenteni.

A belső energiát sugárzó szabad ember a szív és az ész harmóniájából él. Ez a harmónia, azonban egy állandó belső küzdelem vállalását jelenti, amit József Attila csodálatosan fejez ki egyik versében:

"Az elme, ha megért, megbékül,
de nem nyugtatik a szív nélkül.
S az indulat, múló görcsökbe vész,
ha föl nem oldja eleve az ész."

A közös látás erősítő hatása

Megerősíti az ember belső világát (tudását, szívét, törekvését), ha egy - számára értékes - közösség is visszajelzi belső látásának helyességét. Értékes közösség az ember számára az, ahol a tagok közösen törekszenek arra, hogy szavaik egyre jobban fedésbe kerüljenek Jézus szavaival. Ahol fontosnak tartják azt is, hogy szavukat és tetteiket, valamint szívüket és értelmüket is egyensúlyban tartsák. Egy ilyen közösség helyeslése nagyon meg tudja az embert erősíteni, így szavainak biztonságát, erejét, értékét is jelentősen megnöveli. Ekkor értelmet kap, és érdemessé válik egymásra figyelni, egymást megérteni, és megtanulni közösen látni.

Az egymásra-figyelés nem jelenti azt, hogy mindig és mindenben egyet kell értenünk, sőt baj is lenne, mert ez a tarkaság igazi tiszteletének hiányosságáról árulkodna. De szükséges, hogy mindig a másik megértésére törekedjünk. Megérteni valakit azt jelenti, hogy egyre mélyebben megismerjük a másik törekvésközpontjának világát. A másik indítékaira figyelő párbeszédben lehetséges csak egymás valódi gazdagítása.

3. Szeretetünk végső feltételének mottója: "Csak a boldog ember képes másokat boldoggá tenni"

A családban és a közösségben is nehéz a másság elfogadása. Sajnos egymás passzív elfogadása - ami olykor nem is olyan egyszerű - nem elegendő. A fejlődő kapcsolatokhoz az is szükséges, hogy egymást boldoggá akarjuk tenni, hogy egymás emelése révén emelkedjünk.

Mindannyiunk előtt világos, hogy nem azon múlik közösségünk szeretetlégköre, hogy képesek vagyunk-e olyan embereket összegyűjteni, akiket tudunk szeretni, hanem azon, hogy kifejlődött-e bennünk a szeretet képessége. Ezt tisztán látva, vajon nem értékeljük-e mégis sokszor többre azt a közösséget, ahol élvezzük mások szimpátiáját, mint ahol szeretet-képességünk fejlesztésére és gyakorlásra bőven akad lehetőség? Vajon nem körözi-e le bennünk is olykor a másokat boldoggá tenni akarásunkat a helytelen boldoggá lenni akarásunk, azaz az elismerésre és szimpátiára vágyásunk? Nem igaz az az állítás, hogy "minden

ember boldog akar lenni...". Csak nagyon kevés ember akar boldog lenni. Megelégszünk apró örömmel, s ezért nem is tudunk igazán boldoggá tenni másokat.

A teremtés könyvében minden nap után Isten azt mondja: "Ez jó.". Nekünk is törekednünk kell arra, hogy mi is minden nap után ki tudjuk mondani szívből, hogy ez jó.

Fromm írja az anyai szeretettel kapcsolatban: "A legtöbb anya képes rá, hogy "tejet" adjon, de csak kevesen tudnak "mézet" is adni. Hogy mézet adhasson, ahhoz az anyának nem csak "jó anyának", hanem boldog embernek is kell lennie, és ez már keveseknek sikerül. Az anya élet-szeretete éppoly ragályos, mint szorongása.". Az élet szeretetének győznie kell önmagunkban, minden félelem, csalódás, szorongás és bántás ellenére, mert csak a boldog ember képes másokat boldoggá tenni!

Karácsonyra készülve mindannyiunk számára azt kérem, hogy az a világosság, amelyet Jézus hozott el közénk - s amelynek jelképe talán a betlehemi csillag is lehet - járjon át bennünket, s teremtsen Rendet bennünk. Hogy az a világosság, amelyet továbbadásra kaptunk - s amely emiatt kikíváncozik -, fesszitsen szét bennünket, hogy ne tudjunk hallgatni róla.

Hogy ne kötözzük meg Teremtőnk szándékát, s eljuttassuk a kapott világosságot mindazokhoz, akiken rajtunk keresztül akar segíteni, s képesekké váljunk arra, hogy ne csak "tejet", de "mézet" is tudjunk adni.

GARAY ANDRÁS

CSAK EGY BABA

Adventben az ember várakozik. Hite és meggyőződése, vagy gyerekkori nosztalgái szerint Jézuskára, ajándékokra, a gyermekei, hozzátartozói öröme, a család együttlétére, az év végi pihenésre, a hóra, a téli szünidőre, vagy egy érettebb, felnőttebb szinten Jézus újbóli és újbóli megérkezésére, nálunk levésére.

S csak nagyon ritkán kérdezzük meg azt, hogy Isten mire várakozik. Az Ő adventében, mi az Ő várakozása, mi az amit Ő remél. Pedig a válasz nagyon egyszerű: Isten az emberre várakozik, rád, rám és mindannyiunkra. Arra az emberre, aki a teremtettséget megélve éli tanúságtevő életét. Nagyon sokszor elmondjuk, hogy Isten ezt és ezt tette értünk - többek között erről szól a liturgiánk- s csak nagyon ritkán kérdezzük meg önmagunkat mi mit tettünk Istenért.

Isten arra várakozik, hogy az ember igaz emberré legyen. Mert emberek sokan vannak, de igaz emberek kevesen.

És Isten Jézus születésében felkínálja a találkozás lehetőségét az akkori kor és a ma emberének. hogy

ismerje meg őt és általa önmaga igaz voltát. Ilyen egyszerű ez: méltó a barlanghoz és a jászolhoz. „Csak ennyi?” kérdezik Dickens Karácsonyi énekben a Scrooge hagyatékán élcelődők. Csak ennyi: egy baba, a hármasszámú és hogy legyetek jók, önzetlenek, éljetez testvériségben. Aztán egy kereszt, egy kivégzés. Istentől csak annyi tellett. Ez nagyon kevés. Már-már csalódtunk Istenben. És akkor beindul a gőzhenger. élén a teológia, Az írástudók újra elemében érzik magukat, Pál, Origenész, Ágoston, és sok-sok mai követőjük viszik tévútra a jámbor hívek seregét. Csak egy baba? Ennyi tellett az omnipotens Isten végtelen hatalmából. Igen, csak ennyi. Ezt kérdezik a tanítványok is a tóparton, csak ennyi? Mi ez ennyi embernek? Hogy fognak így jóllakni. Egy baba? A hittudósoknak, a mágiusoknak, a tanítóknak, a rabbiknak, a rómaiaknak, a más vallásúaknak? Egy baba? „Hát ez nem lehet igaz!” mondja utánozhatatlan hanglejtéssel a humorista Bödőcs, persze más – de ott is komoly összefüggésekben. És a „baba” karrierje elkezdődik. Intellektuális és spirituális magasságokba emelik már-már annyira, hogy nem is tudunk mit kezdeni vele. És aki újra és újra le akarja rángatni a valóságba a születés csodáját az alatt kigyúlnak az elhallgattatás máglyái.

Persze a világ ment valamerre és hiszen ettünk a tudás fájából és 2000 év alatt szépen elbarmoltuk ezt a világot. A bölcs zsidó író Vámos Miklós írja: Van a pénz. de pénznél fontosabb a tudás, a tudásnál az érzelem és nem szabad bántani senkit.” Mert a pénz volt a legfontosabb, aztán a tudás és végül az érzelem és bántottuk egymást évezredekken keresztül. Mert nem a babára figyeltünk, hanem a saját egyéni és közösségi, majd hatalmi önzésünkre. Így aztán jól kinézünk mára. Persze a megoldás az emberiség vagy az egyén előtt most sem a baba. Jézus majd eljön újra és rendet tesz, s hogy utaljak a mai szentírára (Mt 18.12-14) megkeresi azt ami elveszett. A juhót, az elgurult garast. Ő és nem én.

Ma egyre többen beszélnek a második eljövételről. Ijesztgetés, beletörődés, tehetetlenség van mindezek mögött? Mi nem tudunk változtatni- amúgy is kisedd nyáj vagyunk – jöjjön hát, aminek jönne kell. Persze tudnánk, de a bennünk futó algoritmusok, kulturális minták, hagyományok és saját vágyaink botot dugnak a megoldás kerekei közé. Jussál ötről a hatra, ez a cél. És mint tudjuk a cél szentesíti az eszközt.

De térjünk békésebb gondolati pályákra. Isten meg akarja mutatni magát. Aki találkozik Vele annak azt üzeni, mint Mózesnek a csipkebokor előtt. „Szent ez a hely, amelyen állsz!” Ha hordozod Isten valóságát az életedben szent az a hely, amelyen állsz. Legyen az a mosogató, a munkahely, a zsúfolt villamos vagy az oltár. Hajolj az esztergapad fölé, vagy szántsad a földet, üljél egy irodában. - szent az a hely, amelyen állsz. Általad. Azaz az általad hordott Isten által. De Istennel az ember nem úgy találkozik ahogy mi egymással. nem

futunk csak úgy össze az utcán, nem köszön ránk a sarki fűszeresnél. Istenre várni kell. Mivel várhatjuk őt? Az ajtónk előtt áll és zörget. Kopog. Megy sorban az ajtók előtt: foglalt, foglalt, foglalt. Hiszen tele vagyunk munkával, gonddal, feladattal, üggyel. Úgy látjuk jogosan foglaljuk el magunkat. Csak azt kellene mondani: szabad, bújj be. De miért nem mondjuk, miért nem engedjük? Sokan úgy gondoljuk Isten azért jön, hogy elvegyen valamit tőlünk. A katolikusokat szomorkás, depresszív embereknek látja a környezete. Nem vonzóak. Hiányzik az életöröm, valami szomorkás, komoly hangulat és tekintet az övék. Mindig készen a figyelmeztetésre. Eli Ravage zsidó teológus (aki a páli koncepciót a zsidók „bosszújának” mondja és fejti ki híres írásában a jézus mozgalommal szemben) - hogy sikerült elvenni az életörömöt a keresztényektől. Ez az **advent első üzenete**: hogy tegyünk ellene, szerezzük vissza, szenteljük meg helyeinket: derűvel, szeretettel, gesztusokkal, szolgálattal.

Az Advent másik üzenete az, **hogyan közel van megváltásotok**. Hoppá! Jézus végre beszél a megváltásról. Itt az a megváltás, ha az ember Istennel találkozik. Mindezt a belső érintés hordozza, a kopogásra annak kimondása, hogy szabad. Nincs itt semmiféle üdvtörténeti vagy dogmatikai bonyodalom. A megváltás itt és most ez: találkozni Istennel és engedni, hogy ő beszéljen. Arról, hogy mi az Isten Adventje. szolgáló, szerető élet, szelídség, a másik arc odaadása, osztozás, lemondás az önzésről. És Isten Országá mintáinak: házasság, barátság, testvériség, közösség megélése. Ma itt a közösségben azért jöttünk össze, hogy teljesítsük Isten akaratát. Sokkal több ez, mint közösségi találkozó, mint okos hozzászólások, imák.

De a fenyegetés talán ma komolyabb, mint gondolnánk. Valahogy a világ is készül valami változásra. Homokba dugjuk a fejünket. Pedig kellene és erről kellene beszélni. És az az Advent **harmadik üzenete: tárjuk fel, gondoljuk ki**, mondjuk el újra: hogy miről kellene beszélni. És minek kellene megváltozni. És mit rontottunk el? Hogy lehetséges, hogy itt állunk a háborúk, ökológiai rémségek, hóhullámok, járványok viharában. Hogy jutottunk ideáig? És miért? És van-e visszaút?

Szép ez a lista, és komolyan is veendő. De egy kérdést felvet és térjünk vissza az elejére. Üdvtörténet. Hogy is mondta Evo Morales, az indián az ENSZ közgyűlésen (2012) Az antropocentrikus élet véget ér és egy biocentrikus élet kezdődjön el. Mi ennek az üdvtörténeti vonatkozása? Hiszen az egész Istenképünk teológiánk, dogmatikánk, az egész eddig üdvtörténeti felfogásunk antropocentrikus. Igen, igen meg kell változni, nemcsak nekünk, ennek is. De húzzuk ki magunkat és emeljük fel a fejünket, mert a miénk- itt a Bokorban

biocentrikus. Mi az élet pártján állunk és álltunk. „Én vagyok az Élet” - mondja Jézus. Ahogy az élet pártján áll Isten is. És itt egy baba, csak egy baba és ami van, az elég. Ő a megoldás: a baba. Csak egy baba.

Hát így vagyunk. Itt 2025. adventjén. Üzenettel és feladattal. És persze örömmel is, hiszen tudjuk Isten Jézusban megszületik. A fény növekszik, akár az adventi gyertyák száma.

Hogy is írja Wass Albert....

„Tehát van reménye a jónak. És Istennel lehet találkozni.

Jászolban, barlangban, csendben, tudásban, találkozásban, szolgálatban, de leginkább ott a szíved táján: legbelül.”

JOHANNES STEINBECK

JÉZUS UTOLSÓ VACSORÁJA A MODERN KUTATÁS FIGYELEMBEVÉTELÉVEL

I.

A szinoptikusoknál Mk 14,22-25; Mt 26,26-29; Lk 22,15-20-ban, Pálnál pedig az 1Kor 11,23-25-ben találjuk a beszámolót arról, hogy Jézus a halála előtti estén olyan étkezést tartott tanítványaiával, amely még egy különleges, körükben addig nem szokásos ünnepséget is tartalmazott, amelynek későbbi ismétlését kívánta. Mindenesetre az utóbbi mozzanat csak Pálnál (24-25. v.) és Lukácsnál (19-20. v.) hangzik el világosan: „Ezt tegyétek az én emlékezetemre!”, de Márk és Máté is nyilván feltételezi, hiszen azt különben nem ünnepelte volna tartósan az a keresztény közösség, amelyhez ők hozzátartoztak. Mivel ezt a később „úrvacsorának” nevezett ünneplést Jézus a halála előtti estén iktatta be, kézenfekvő feltételezni, hogy ezáltal egy olyan halott-megemlékezési ünnepet akart alapítani, amilyen a hellenista korban gyakran előfordult.

Persze a Jézus által alapított ünneplést nem amazok módján kell elképzelnünk, de Jézus ténylegesen a személyéről és működéséről való megemlékezést akarta megalapítani, beleértve a halálát is.

Neki nem volt elég övének egyszerű, természetes visszaemlékezése, amely szerető megemlékezésként magától is végbemegy a lélekben, hanem egy különleges ünnepléssel akarta megtámogatni, biztosítani és megerősíteni ezt a számára oly fontos tanítványi megemlékezést. A nagy vallásalapítók között egyetlen másikat sem találunk, aki elindított volna egy ilyen önmagára emlékeztető, rendszeres étkezést; azok valamennyien megelégedtek azzal a bizonyossággal, hogy követőikben magától tovább fog élni a megemlékezés személyükről és tetteikről. Jézus kívánságában tehát különösen magas öntudatának és értéktudatának jelét kell meglátnunk, annak jelét, hogy tudatában volt páratlanságának és az emberiség számára való nélkülözhetetlenségének. Hogy az ehhez való jogát jóváhagyjuk-e, az nem tisztán történeti, hanem hitkérdés is. Mindenesetre a tanításban és a gyakorlatban is erősebben kell hangsúlyoznunk, hogy az utolsó vacsora megünneplésének elsősorban Jézus személye és működése **emlékünnepe**nek kellene lennie, és ezért kell is lennie.

Emellett persze meg kell fontolni, hogy ez az emlékünnepe nem lehet merőben objektív megemlékezés a történelem egy nagy alakjáról, akihez több vagy kevesebb érdeklődéssel viszonyulhatunk, és azt is meg kell fontolni, hogy Jézus az egész ünneplésről feltételezi, hogy hittel tartják meg, és a hit megerősödését keresik benne. Ez az emlékünnepe így egyúttal hitvallás is, amint Pál is mondja: „Valahányszor esztek ebből a kenyérből és isztok ebből a kehelyből, az Úr halálát hirdetitek, amíg el nem jön” (1Kor 11,26). Ez a hirdetés éppen az ünneplés megtétele által történő hitvallás Jézus mellett; maga az evés és ivás a hirdetés! Másodjára tehát azt mondjuk: a Jézus által szándékolt étkezésnek nemcsak órá emlékező vacsorának, hanem mellette kiálló **hitvallási étkezésnek** kell lennie.

Ebben azonban még feltétlenül benne van egy harmadik mozzanat is, az, hogy **fogadalmi étkezésnek** is kell lennie. Ömellette hitvallást tenni Jézus szerint sosem jelentette pusztán azt, hogy megajándékoztatjuk magunkat az ő jótetteivel, és élvezzük azokat, hanem egyúttal mindig azt is, hogy közöljük azt az elhatározásunkat, hogy immár teljesíteni fogjuk Istennek az általa hirdetett és megélt akaratát, ami mindenekelőtt a felebaráti szeretet parancsában nyilatkozik meg. Erre vonatkozóan ld. különösen Mt 7,21-et és 25,34-40-et. Az olyan hitvallásnak, amely nem tartalmaz ilyen fogadalmat, Jézus szemében semmilyen értéke sincs. A mi esetünkben a közös evés és ivás egész helyzetéből adódik, hogy az ünneplés elsősorban *a testvéri szeretetnek*, a hívők egymás közti közösségének a megerősítésére rendeltetett. A Jézussal, a tanítványi gyülekezet fejével való összetartozás újból feléleszti a tanítványok egymás közti összetartozásának *kötelezettségét*, de úgy is mondhatjuk, hogy ha helyesen értelmezik a *Jézussal* való összetartozást, akkor az alkalmas arra, hogy *magától* létrehozza *a tanítványok* összetartozását. Az utolsó vacsora jellegzetességéhez

tehát még hozzá kell tennünk, hogy annak fogadalmi étkezésnek is kell lennie.

Végül megjegyzendő, hogy a Mk 14,26-ban és Mt 26,24-ben Jézus kimondja, hogy az eljövendő Isten országában meg fogja ismételni ezt az ünneplést a tanítványokkal. A Lk 22,14-16 a pászkavacsorára vonatkoztatja ezt az ígéretet, Pálnál pedig az 1Kor 11,26-ban sem a pászka, sem az úrvacsora folytatásáról nincs szó Jézus visszatéréséig és a eljövendő Istenországba menően, hanem csupán arról, hogy a gyülekezetnek folytatnia kell ezt az Ura halálára emlékező ünneplést, „amíg el nem jön”. Jézusnak ezt az eszkatologikus utalását tehát csak a végre irányuló kitekintésként kell értékelni, egyfajta toldalékként, amely nem áll az ünneplés középpontjában. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy az úrvacsora alapításakor Jézus tekintete, ha nem is központilag, de az általa megalapozott Istenország beteljesedésére is irányult. Mindenesetre meg nem szüntetendő ösztönzés marad számunkra, hogy ezt a valamikori **beteljesedést** közös földi étkezéssel ünnepeljük. [...]

Így hát az „úrvacsora” Jézus értelmezése és szándéka szerint **emlékezői** étkezés, **hitvallási** étkezés, **fogadalmi** étkezés és a **reményt** kifejező étkezés.

II.

Ha külsőlegesen nézzük az „úrvacsora” alapítását, akkor azt mondhatjuk, hogy az a *pászkaiünnepe* ösztönözte, amelyet Jézus a halála előtti napon, csütörtökön tartott meg Jeruzsálemben. A tudósok közti vitát, hogy Jézus utolsó vacsorája pászkavacsora volt-e vagy sem, nézetünk szerint végérvényesen az előbbi csoport javára döntötte el Joachim Jeremias, mégpedig azáltal, hogy bevonta a pászkaiünnepről szóló későzsidó irodalmat. Jeremias kimutatta, hogy a Márk-evangélium utolsó vacsoráról szóló beszámolójának (Mk 14,12-26) mind a négy alfejezete, nevezetesen a pászkavacsora előkészítése (12-16. v.), az áruló megnevezése (17-21. v.), az értelmező szavak (22-25. v.) és az elindulás (26. v.) is (a mátéi és lukácsi párhuzamokkal együtt) az akkori pászka-rítust feltételezi, és közönséges é

tkézésként felfogva ezek a mozzanatok érthetetlenek. Ez nagyon fontos annak érdekében, hogy megállapítsuk és megértsük Jézus cselekvésmódját, amely egyfelől a zsidó pászka rítusához kapcsolódik, másfelől viszont tartalmilag egy egészen új ünneppel cseréli ki azt.

A pászka-rítushoz kapcsolódás elsősorban abban áll, hogy a legrégebbi, Márknál olvasható beszámoló szerint az étkezésen Jézus fog egy lepényszerű kenyeret, megáldja (bizonyára hálaadó imával, ahogyan a 23. versben), 12 darabra töri, s azokat odanyújtja a tanítványoknak, ezekkel a szavakkal: „Vegyétek, ez az én testem” (14,22). (Ugyanígy Mt 26-26-ban.) Azután abban áll, hogy Jézus valamivel később fog egy kehely bort is, hálát adva szintén megáldja, és azt mondja hozzá: „Ez az én vérem, a szövetségé, sokakért kiontva” (23. v.). Máténál ugyanez

van a 28. versben, hozzátéve „a bűnök bocsánatára” szavakat, amelyek azonban nem Jézustól származnak, hanem a keresztény gyülekezet liturgikus gyakorlatából, különben Márk nem hagyta volna ki őket.

Az utolsó vacsorával foglalkozó kutatás számára van itt egy *újdomság*: az, hogy Jézus kezébe veszi a pászka-ünneplés elemeit (a kenyeret és a bort), odanyújtja és értelmezi őket, nem egy önmaga által elsőként elhatározott és kivitelezett cselekmény, ahogyan az egyházi dogmatika és liturgia számára hagyományosan tűnik, hanem olyan eljárás, amely a szokásos pászka-ritus szerint minden zsidó családapának kötelessége volt. A házigazdának elsősorban a pászkabarányt, a kovásztalan kenyeret és keserű füveket kellett szimbolikusan vagy allegorikusan értelmeznie, amire számos példát hagyományoztak át, de azután a pászka vacsora négy kelyhét is.

Jézustól csak a kenyérről és a borra mondott szavait birtokoljuk, mivel ezekhez az elemekhez kapcsolta tanítását: ezeket akarta képekként használni a testét és a vérére, az utóbbit küszöbön álló halálára vonatkozóan. Jeremias vizsgálatai újból bebizonyították, hogy Jézus cselekvése *képletes* cselekvés volt, az evésnek és az ivásnak *szimbolikus* jelleget kell hordoznia. Tévúton járnak mindazon teológusok és egyházak, akik és amelyek arról beszélnek, hogy a kenyér valamiképpen átváltozik Jézus testévé, a bor Jézus vérévé, vagy hogy a kenyér és a test, a bor és a vér természetfölötti kapcsolatba kerül. A kenyér kenyér marad, a bor bor marad, és ezért amit a tanítványok és az őket követő keresztények magukhoz vesznek a szájukkal, az csak kenyér és bor, nem valamiféle mennyei anyag (szubsztancia) – tehát az utóbbi értelmében vett „szentség” fogalma elavult. A tanítványok egyáltalán nem érthették másképpen urukat és mesterüket, aki kis családjuk jámbor családapjaként és hús-vér emberként ült körükben.

Ezzel persze még nem merült ki az adomány értelme. Kettős példázatával mit akart mondani Jézus? A helyes értelmezés érdekében szem előtt kell tartanunk, hogy a kenyérről és a borról mondott szavak nem közvetlenül egymás után hangzottak el, hanem az előbbi a pászkabarány megevése előtt, a másik pedig utána. Ezért a két mondást egymástól elválasztva kell szemügyre venni.

Ha mármint a szinte általános nézet szerint *a kenyér* odanyújtásához fűzött mondatban már benne rejlik az utalás Jézus küszöbön álló halálára – mondván, hogy a kenyér megtörése Jézus testének a halál általi „megtörésére” céloz –, akkor ezzel a felfogással nem érthetünk egyet. A kereszten meghalást nem lehet a test szétválásának nevezni. Ez a szófordulat nem is kerül elő az „úrvacsora” alapításáról szóló egyik beszámolóban sem. Kizárólag Lukácsnál van valami kiegészítése a „test”-nek, ez azonban csak így hangzik: „amely értetek

adatik” (Lk 22,19), és még ezt a késői szöveget is minden bizonnyal csak a hagyomány formálta meg.

A kenyérről és a testről szóló mondatban tehát természetes értelmezés esetén elsődlegesen csak ez lehet benne: „A kenyér nyújtásával egyúttal önmagamat is nyújtom nektek, mindazzal az üdvösséggel és áldással együtt, ami számotokra van bennem, és amit e kenyér hívó elfogyasztásával ti magatokévá is tesztek, ahogyan magatokévá teszitek a kenyér testet tápláló erejét azzal, hogy elfogyasztjátok.” És az egyetlen lapos kenyér megtörése és 12 darabjának kiosztása csak azt jelentheti, hogy minden egyes tanítvány egy összetartozó közösség tagjának érezze magát, és hogy ezen közös étkezés által megerősödjen a tanítványok gyakran hiányzó közösségi érzése. Azt hiszem, ezzel kimerítettük Jézus kenyér-példázatának értelmét.

Aztán persze ami azt a mondatot illeti, amelyet Jézus később *a bort* tartalmazó kehely fölött mond, világos a bornak az ő kereszten kiontandó vérére irányuló értelmezése (az *ekhkünnamenon* jelen idejű melléknévi igenévnek itt jövő idejű értelme van). Márknál így hangzanak a szavak: „És vett egy kelyhet, hálát adott, és odaadta nekik, és mind ittak belőle; és azt mondta nekik: 'Ez az én szövetségi vérem, amely sokakért kiontatik'.” Itt még egyszer világossá válik, hogy a bor és a vér egyenlővé tételét *képileg* kell érteni, nem pedig valamiképpen lényegileg; mert vért inni egy zsidó számára visszataszító és lehetetlen dolog volt. Jézus tehát arra hívja föl a tanítványok figyelmét, hogy – amint többször is előre megmondta – a kereszten ki fogja ontani a vérére értük, és arra szólítja fel őket, hogy ezt a kehelyben lévő vörös bort a vérenek képeként igyák, más szavakkal: e szimbolikus ivás által tegyék magukévá az ő halálának áldását. Tehát azt akarja, hogy ártatlan életének ez a félelmetes vége mégis értelmesen érthetővé legyen számukra, hogy így megóvja őket hitük teljes összeomlásától. Tehát a lélekápoló szeretet tettét viszi végbe számukra.

De hát akkor *milyen értelmet* ad a halálának? Ez abban jelenik meg, hogy „szövetségi vérenek” (Márk és Máté) vagy „az új szövetség vérenek” (Lukács és Pál) nevezi a vérére. Ha Jézus itt egy új szövetségről beszél, amelyet létre akar hozni, akkor így módon szembe akarja állítani azt egy régi szövetséggel. Milyen szövetséget jelenthet ez? Magától értetődően elsősorban Isten és az általa kiválasztott nép, Izrael közti szövetséget. De most két lehetőség marad. Általában arra a szövetségre gondolunk, amelyet Isten és a nép között Mózes kötött a Sínai-hegyen, ahogyan Mózes 2. könyve 24,1-8 írja le számunkra. Az egész Ószövetség ismételtén úgy utal erre a szövetségkötésre, mint ami az alapja Izrael pártatlan helyzetének az összes népek között. Ez esetben tehát Jézus – felismerve ennek a régi szövetségnek az elégtelenségét és ideiglenességét, amint ezt már Jeremiás próféta kimondta (31,31-34) – egy olyan új szövetség alapítójának tekintette magát, amelyet vére ontásával fog megpecsételni.

Itt azonban fontos figyelembe venni, hogy azok az áldozati állatok, amelyeket a Sínai-hegyen levágtak, *nem* engesztelő áldozat bemutatására szolgáltak, hanem csak arra, hogy vért szolgáltatassanak. A vér egy részét aztán Isten számára az oltárra öntötték, másik részét pedig a népre, hogy így szembeszökően jelezzék a kettőjük közti szövetséget, amint ez az ókorban szokásos volt szövetségekötésekkor. A közös részesedés ugyanabból a vérből a lehető legszilárdabban összetapasztotta a vér mindkét fogadóját, legyenek azok ember és ember, vagy Isten és ember. A különbség a mi esetünkben csak az, hogy a Sínai-hegyen *állatok* vére erősítette meg a Mózes által kötött szövetséget, a Golgotán viszont magának a szövetség megkötőjének a *saját* véréből van szó. Jézus szavai tehát azt akarták mondani: „Valahányszor ilyen emlékünnepen isztok ebből a borból, ezáltal az Istennel kötött szövetséghez tartozóknak valljátok magatokat, Isten pedig ahhoz a szövetséghez tartozónak vallja magát, amelyet közvetítőként én kötöttem egész működésemmel, és a halálommal pecsételtem meg. Ezáltal újból járnak nektek szövetség összes gyümölcsei, amint másfelől ti megfogadtátok, hogy elfogadjátok azokat, és hűségesek lesztek ehhez a szövetséghez.”

Jézus életéről 1954-ben készült írásában *H. J. Schoeps* vallástörténész joggal mutatott rá arra, hogy ezek az új szövetségről szóló szavak végső fokon egy keresztény egyház létrejöttének az alapját rakták le, hiszen ezt az egyházat „Istent és embereket Krisztusban átfogó szövetségnek” kell nevezni. Mindenesetre a tanítványok először nem értették meg azt a felszólítást, hogy egy új szövetség összetartozó tagjainak érezzék magukat; mert amint a négy evangélium mutatja, valamennyien szétfutottak, és nem valamiféle szövetségre hasonlítottak, hanem egy megriadt és szétszóródott, pásztor nélküli nyájra. Ami azonban aztán ismét összehozta és végérvényesen egy szilárdan összetartozó, új közösséggé tette őket, azt a Feltámadott megjelenése alkották, amelyek egyúttal ráütötték a pecsétet Jézusnak arra az igényére is, hogy egy új szövetség közvetítője legyen.

A kehely fölött elmondott szavaknak és ezek Sínai-szövetségre történő hivatkozásának az imént bemutatott felfogásánál kell megmaradnunk, a kehelyszavak Joachim Jeremias által előadott és helyeselt második értelmezése dacára. Jeremias ugyanis azt közli, hogy *a talmudi irodalom* több helyen is „a szövetség vérenek” nevezi az Egyiptomból történt kivonuláskor levágott pászkaáldozatok vérének, tehát már az egyiptomi kivonuláskor megkötött a szövetség, és ennek a pászkai vérnek (Istent) engesztelő jelentőséget kell tulajdonítani. Eszerint Jézus aztán a saját vérének mint engesztelő vért állította szembe a kivonulás bárányainak engesztelő vérével. Csakhogy az egyiptomi kivonulásnak (2Móz 12. f.) ez a késői, rendkívül mesterkéltséggel, igazi rabbinikus gondolatokkal megszerkesztett értelmezése egyáltalán nincs összhangban a körülmények ószövetségi ábrázolásával, és Jézus, valamint kortársai véleményeként sem

bizonyítható. Jézus belső okokból sem oszthatta ezt a véleményt, mert ez világosan azokkal a zsidó jutalmazási gondolatokkal operál, amelyek ellen ő mindig küzdött (amazok az Egyiptomból való megmenekülést annak jutalmaként fogják föl, hogy mind a körülmelés vérével, mind a pászka vérével engedelmesen teljesítették Isten akaratát). Tehát a kehely fölött elmondott szavainak magyarázatok félre kell tennünk az egyiptomi pászkaáldozatok vérének, és a fent előadott magyarázathoz kell ragaszkodnunk.

III.

Fenti, tisztán szentírás-magyarázati úton, dogmatikai elfogultság nélkül végzett vizsgálataink megmutatták, hogy az utolsó vacsora ünneplésének értéke lényegében azon az értékegyüttesen belül marad, amelyet Jézus szóbeli igehirdetése közöl velünk. [...] Mindazonáltal az idők során gyakran megkísérelték, hogy rendkívüli üdvadományt tulajdonítsanak az „úrvacsorának”: misztikus, titokzatos egyesülést a mennyei Krisztussal, akit az ünneplésben különleges, érzékfeletti módon jelenvalónak gondolnak.

Ez a szentírás-magyarázatilag tarthatatlan gondolat természetesen a legönkényesebb gondolatokra és legagyafúrtabb kérdésekre csábít, amelyeknek már semmi közük sincs Jézus valódi szándékához, valamint az úrvacsora-ünneplés túlzó nagybecsülésére csábít, mintha az úrvacsora a keresztény vallásosság legfelső szintje lenne, és a benne való részvétel a beteljesedett kereszténység jele lenne. Holott az úrvacsorában csak az a különleges, hogy itt sajátosan Jézus haláláról emlékezünk meg (amit persze csak akkor teszünk helyesen, ha egész életével összefüggésben végezzük). [...]

Forrás: <https://sci-hub.ru/10.1163/156853659x00156>
(1959);

Novum Testamentum ivatkozás pp.70–79
Ford.: g.g.a.

BALÁS BÉLA (BETON)

POLITIKÁRÓL, MAGUNK KÖZT, MÁSKÉNT!

Isten, mivel maga a szeretet, sehogy se maradt meg egek lakójának. Szembeszállt tehát a káosszal és nem tisztelte másságunkat. Beavatkozott Káin magánéletébe, Ábrahámot rávette a közügyekre, majd Mózeset nemzetközi konfliktusba sodorta. Jeremiás és Ezdrás fedőnevű ügynökeivel ellenállási mozgalmat indított a kisemberekért.

Dánielt, a határokon túli kisebbség képviselőjét, Baltazár lakomáján egyoldalú médiaelőnyhöz juttatta, így megbontotta az addigi erőegyensúlyt és előkészítette a pogányok Galileáját a Pusztaban Kiáltó szavára.

Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepén személyesen belépett a napi politikába, majd fokozatosan megszállta a világot, mert nem fért el a sekrestyékben. Maga körül feldühítette a hamisakat és lázba hozta az igazakat. Miatta örült meg a beépített Júdás, és tőle nem tudott aludni a köztisztviselő Pilátus. Kampányolt 33 éven át, megbukott nagypénteken, és mégis győzött húsvétkor. Ezzel azonban nem elégedett meg.

Ő ugyanis nem győzni, hanem meggyőzni akart. Igényt tartott a világ jobbszélére is, balszélére is, sőt a centrumra is.

Bántotta őt a lakomán üresen maradt hely, fájt neki a piacon ácsorgó, a gyümölcstelen ág és a kamattalan tőke. Tüzet hozott, amit lángoltatni akart. Ehhez viszont vérkönny kellett, majd meghasadt Szív és áradó Lélek. Mindez megtörtént, részéről minden rendben, részünkről annál kevésbé.

A helyzet ezért pocsék és ezért tart még a történelem.

KIRÁLY IGNÁCZ

MEGTÉRÉS

Minden megtérésnek előzményei vannak. Akkor is így van ez, amikor valaki életében ez kiemelkedő és egyszeri, életre szóló élmény. Voltak alapvető megtérésem előtt is istenélményeim. Én annak tartom azt, amikor lelkemben különleges jelzést kaptam, és jó irányba változtam.

Betyárságos korszakomban féltem Istentől. „Isten szeme mindent lát, ne lopd el a léniát!” – mondták édesanyámék gyermekkorában. Lát engem, tudja titkos rosszaságaimat. Ezekből előbb-utóbb baj lesz. Kis kápolnánkba lépve, balra a falon egy jókora feszület volt, a szenvedő Jézussal. Egyik lelkiismeret-furdalásos állapotomban azt álmodtam, hogy belépek a kápolnába, és valaki megfogja a vállamat. Jézus jobb kezével lenyúlt hozzám. Felnéztem rá, és ő rám mosolygott. Felébredtem, és boldog voltam. Azóta nem félek Istentől, hanem mennyei Atyámként szeretem. Ez a belső békességem, tapasztalatom megvan akkor is, ha éppen nem jól viselkedtem.

Fejlődvén a lányok is kezdtek érdekelni. Volt bennem távolságtartás velük szemben, talán mert nem volt lány testvérem. Az ösztön azonban kíváncsivá is tett. A leselkedés barátaimnál is természetes volt, nálam is az lett, ha adódott rá lehetőség. Adódott. A szembeszomszédék ablakára ráláttam otthonról. Az ott lakó nagylány szeretett függöny nélkül fürödni. Legeltettem a szememet. Kezdett azonban a lelkiismeretem csilingelni: Ez lopás! Engedélye nélkül beosonok az életébe! Egyik éjjel azt álmodtam, hogy állok az ablakunkban, és várom a látványosságot. Ehelyett azonban a mi ablakunkat betölti egy kép, a Madonna a Gyermekkel. Mária pedig rám mosolyog, és megcsóválja a fejét. Verítékezve ébredtem, és

elhatároztam, hogy többé nem leselkedem, és csak azzal bújok össze, aki a feleségem lesz. Ez az élmény sokat segít majd, amikor a szemináriumban a „nőtlenség vagy házasság” dilemmájával küzdök.

Nyolcadikos voltam, 1963-at írunk. Nagy, versenyszerű vasgyűjtést hirdettek az iskolában. Barátaimmal mi is nekigyürkőztünk. A falu ismerete is kellett ahhoz, hogy a Kisgyár utca végén, a Duna partján átkutassuk az elhagyatott szivattyúház maradványait. Rozsdás csövek bebetonozva és földbe temetve. Betont nem véstünk, de kiástunk egy nagydarab csővezetéket.

Benne egy olajos rongyba csomagolt kispuskát találtunk (katonaviselt bátyám szerint 48-as kispuska). Természetesen én vittem haza. Rendbe tettem. Olajozottan működött a závarzat is. Töltényt először egy munkásör apuka gyerekétől szereztem. Később az oroszoktól, a repterről. Veszélyes dologba kezdtem. Ha lebukok, ezért javító-nevelő jár, és családunk újabb meghurcoltatása. Nagy titokban tartottam. Mindenkinek azt mondtam, hogy a Dunába dobtam. Elhitték, és megnyugodott mindenki, aki tudott erről. Lőgyakorlatokra is adódott alkalom. Az orosz vadászgépek gyakorlórepülései olyan hangosak voltak, hogy még a poharak is összekoccantak a kredencben. Sokszor voltam egyedül otthon, szabad voltam. A kamra ajtajától 5 méterre volt a ház sarkánál lévő kút. Deszkákból céltáblát csináltam, jó vastagot, nehogy a vékonyat átütve, Farkas Imiék házat találjam el. A lőszerral mindig spórolva gyakoroltam. Mi volt ez? Suhancos kalandvágó? Ahhoz túl veszélyes volt. Nem kalandvágó, hanem bosszúvágó. Édesapámért! Sorsunk hanyattatásáért!

Hazánk szovjet gyarmattá süllyesztéséért! Arra gondoltam, hogy majd megadja az élet, hogy odavágjak. Egyszer majdnem tragédia lett. Elfelejtettem bezárni az utcai kiskaput, és bejött egy házaló festő. Kilépett a ház sarka mögül, és pont akkor lőttem. Teste előtt egy méterre csapódott a céltáblába a golyó. Lesápadás, remegés, dadogás mindkettőnk részéről. Fülemben cseng, amit mondogatott: „Nem láttam semmit.

Nem hallottam semmit.” Elment. Napokig féltem, hogy feljelent. Puskámat becsomagolva elástam, ha mégis jönnének a rendőrök. Aztán újra elővettem, és gyakorolgtam.

Dombi atya lett a plébánosunk. Jézusra figyelésem az ő segítségével mélyült el. Az ő példája és barátsága lendített a papnevelde felé. Meg kell tudnom, hogy mit akar velem a Jóisten. A szemináriumba menés előtti nyáron, 1968-ban jutottam döntésre. Ajándékot akarok adni a Jóistennek.

Legyen a számomra legtitkosabb álmodom neki ajándékozása. Lemondani a kommunisták gyérítéséről és az ezt megtestesítő puskámról. Lementem a Dunaparra, és a Mezővári-sziget iszapos holtágánál szétszereltem, és a lőszerrel együtt bedobáltam a

Dunába. Jólesett sírni. Nem látott senki, csak a Jóisten. Gyónási titokként mondtam el Ferenc atyának.

Mélyen érintett az is, hogy én adhattam valamit Istennek. Az esztergomi papneveldebe menés már természetes és egyszerű volt. Bulányi atyát csak ezután ismertem meg, a maga erőszakmentes radikalitásával.

Mélyítette bennem megtérésem élményét. Éltre szóló erőforrásom lett ez, amit megtérésem ünnepeként élek meg.

VÉGH JÓZSEF

AKI ÉLETE VÉGÉIG SZOLGÁLTA A NAGYOROSZI HÍVEKET: TARNAI IMRE PLÉBÁNOS

A Rétsági Televízió kameráival Nagyorosziba látogattunk el, hogy bemutathassuk a televízió nézőinek, Tarnai Imre mesterkanonokot, az érsekvadkerti kerület esperesét, aki hatvan éve immár, hogy a szószékről hirdeti az egyház hitét. A tekintélyes rangok ellenére minden ismerője és tisztelője csak Imre bácsinak szólítja őt. Számunkra is megtiszteltetés, hogy így nevezhetjük.

– Kedves Imre bácsi! 1927-ben születél Budapesten. Néhány szót, ha szólnál a családotról.

– Kispolgári családban születtem, édesapám banktisztviselő volt. Az első világháborúban hét-nyolc éven keresztül volt hadifogságban, Szibériában. Édesanyám kismemesi családból származik. A Hazai Bankban dolgoztak mind a ketten. Ma abban az épületben van az angol nagykövetség. Ott ismerkedtek meg. 1924-ben kötöttek házasságot a pesti piarista gimnázium kápolnájában. Három évre rá születtem meg én, majd egy év múlva az öcsém. Ketten voltunk testvérek.

– 1945-ben kezdted el tanulmányaidat a teológián, Esztergomban. Mi motivált abban, hogy a hit elkötelezett munkása legyél?

– Elsősorban az, hogy otthonról nagyon jó alapokat hoztam. Szép családi életet éltek a szüleim. A maguk módján vallásosak voltak. Nem mondhatni azt, hogy nagyon elkötelezettek, de azt, ami a tisztességhez tartozott, azt vállalták. Édesapám református volt és sokszor eljárt a református templomba, a Szilágyi Dezső térre, de nagyon sokszor velünk jött vasárnap misére. Békében éltek, veszekedni nem hallottam őket. Önmagában ez jelentett egy jó alapot. A másik ok az volt, hogy olyan gimnáziumba jártam, ahol javarészt papok tanítottak. Nagyon szerettem a matematikát. Ott kezdett megérlelődni bennem, hogy én matematika tanár leszek, de a paptanárok példáját látva azt is gondoltam, hogy egyúttal pap is leszek. Ahogy idősödtem, voltak már komolyabb motívumok is. 1945-ben egy meglehetősen „potya” érettségi következett. Előtte mindössze két hónapig voltunk nyolcadikosok –

egy hónap ősszel, egy hónap tavasszal a háború idején. Ezt követően jelentkeztem Esztergomba. Ahhoz, hogy pap-tanár legyek, ahhoz először a teológiát kellett elvégezni. Ott jöttem rá, hogy egy pap tud mást is csinálni, mint egyenleteket magyarázgatni. Másrészt pedig, amikor végeztem, akkor már nem is volt lehetőség arra, hogy a tanári pályára menjek, s így maradtam meg papnak.

– Közvetlen élményed fűződik Mindszenty bíboroshoz.
– Nem is egy élményem. Amikor a beiktatása volt, akkor első éves kispap voltam. Még nem voltunk beöltözve. A beiktatásra kértünk kölcsön reverendát, akkor volt életemben először reverenda rajtam. A beiktatási beszédéből egy mondatra kifejezetten emlékszem: „József érsek, mi végre jöttél a királynők városából a királyok városába?” Előtte ugyanis Veszprémben volt püspök.

Később – mivel én voltam az egyetlen az évfolyamban, aki nem tudtam énekelni – nekem kimagasló szerepem volt az asszisztenciákban, s én voltam a primási nagymiséken a szertartásmester. Amikor negyedéves lettem – az volt a rend, hogy mindig egy negyedéves, vagy ötödéves ment le a primási palotába, hogy a hercegprimás miséjén ministráljon – több ízben került rám a sor. Így kerültem oda azon a karácsonyi ünnepen is, melynek második napján, reggel öt letartóztatták. Tehát az utolsó miséjén is én ministráltam másodmagammal. Nemrég halt meg Balassagyarmaton nyugdíjas papként a társam: Németh József. Másnap reggel is mentünk – nem tudtuk, hogy elvitték -, aztán mi vittük a hírt a történekről a szemináriumba. Tarnai Imre, a nagyorosziak kedvelt Imre bácsija

– 1952-ben szenteltek fel, s ezt követően hat éven keresztül Szécsényben voltál káplán. Hogyan emlékszel vissza az első hitéletben eltöltött évekre?

– Egy analógiával élve, olyan volt ez, mint az első szerelem. Nagyon jól éreztem ott magam, mindent bele is adtam, hogy jól végezzem a lelkipásztori feladataimat. Közben kaptunk egy második káplánt is, azután az cserélődött, még a főnökömet is lecserélték, én maradtam ott szilárd pontként. Tanítványom volt például az Udvardy püspök úrnak az édesanyja, s én indítottam el a papi pályán a ma már jó nevű, ismert ferencest, Papp Tihamért, aki az ottani állatorvosnak volt a fia.

– Szécsény után szolgáltál Annavölgyön, Csolnokon, Kemencén, Máriahalomban, majd Nógrádmegyeren. Mindezeket követően harminc évvel ezelőtt Nagyorosziba érkezél. Hogyan fogadtak a nagyoroszi hívek?

– Őszintén szólva, különleges fogadtatásra nem is emlékszem. Azok az idők egészen mások voltak, mint a mostaniak. Megbeszéltük az elődömmel az átadást, ide költöztem, s elkezdtem végezni a papi feladatot. Lassanként megismerkedtem az itteni hívekkel. Ha valakit ki kell emelnem, akkor talán Hinger Gábor templomgondnokot, aki sajnos még abban az évben meghalt. Ők nagyon felkaroltak engem a feleségével együtt. Ugyanakkor – még akkor itt lakott a

szomszédban Adam Bernadett, a mostani kántorunk, s az elődöm – lévén, hogy vele együtt költözött el az előző kántor is – őt ajánlotta a figyelmembe. Együtt kezdtünk, s azóta is együtt dolgozunk.

– Immár hat évtizede hirdeted az ígét, s ebből három évtizedet itt Nagyorosziban. Ha számba kellene venni ennek a harminc évnek a katolikus egyházhoz fűződő történéseit, mit emelnél ki közülük?

– Nagy élmény volt – bár igazából nem erre a kérdésre a válasz, hiszen korábban is történt az, hogy 1973-ban volt egy nagyon súlyos autóbalesetem. Aki mellettem ült, az meghalt, én is majdnem meghaltam. Valahogy feltűnően gyorsan meggyógyultam. Akkor ötlött fel bennem, hogy valamiféle terve még van még velem az Úristennek. A következő évben találkoztam Bulányi Györggyel és akkor kerültem bele az ő közösség-hálózatába. Ez a tény aztán meghatározó volt a későbbiekre nézve, az itteni pasztorációs munkámra is. Így aztán kezdettől fogva arra törekedtem – többkevesebb sikerrel -, hogy összehozzak kisebb közösségeket, akikkel külön foglalkoztam.

– Harminc év alatt a világ kereke is nagyot fordult. Olykor próbálták ellehetetleníteni, megnehezíteni az egyház munkáját. Mi volt a nagyoroszi munkálkodás kezdetekor, s mi a mai világban az egyház szerepe, s lehetősége itt Nagyorosziban?

– Igen, mondják, hogy a világ kereke nagyot fordult. Az úgynevezett rendszerváltozáskor volt is egy fellendülés, de ez nagyon szalmaláng volt. Tulajdonképpen hit dolgában, vallás dolgában nem túlságosan lehet a különbséget érezni, legföljebb annyit, hogy most már szabadabban hagynak minket „garázdálkodni”, s nem gördítenek akadályokat a munkánk útjába. Az emberek lelkilete nem nagyon változott, már csak azért sem, mert egy olyan korszakban szocializálódtak, amikor még egészen mások voltak a szempontok. Sajnos ezt örökölték és hozták magukkal. Ha annak idején 56 nem fordul kudarcba, akkor más lenne a helyzet. Akkor még élt az emberekben a régi lelkesedés, akkor másképp folytatódhatott volna. Most bizonyos szempontból majdnem, hogy rosszabb a helyzet, mert már az sem motiválja az embereket, hogy csak azért is másképpen éljek, mint ahogyan mondják. Eléggé hűvös a hozzáállása sok embernek, van viszont egy kis mag, amelyikkel tudok mit kezdeni, s azt gondolom, hogy ez lényegesebb, mintha tömegek lennének.

– A gyémántmisédre sokan eljöttek tisztelőid, barátaid, híveid közül. Sokan ekkor döbbsentek rá, hogy mi mindennel foglalkozol ma is. A mindennapi szolgálat és a térség esperesi teendőinek ellátása mellett újságok tördelését végzed, tanítasz a kántorképzőben, hogy csak néhányat emeljünk ki e szerzteágazó tevékenységből. Mindezek érdekében irigylésre méltó bizottsággal kezeled a mai kor által megkövetelt technikai lehetőségeket. Mikor ismerkedtél meg a számítástechnika és az internet világával?

– Azt is mondhatjuk, hogy együtt nőttünk fel. Akkoriban, amikor még először került a köztudatba a

számítógép, akkor mindjárt „haraptam rá”. Volt egy primitív kis gépem, egy Commodor, emlékszem hétezer forintért vettem. Ahogy fejlődött a technika, igyekeztem vele együtt lépést tartani. Soha nem tanultam, csupán autodidakta módon igyekeztem megismerni. Van ennek hátránya, hiszen elég komoly idővesztéssel jár, előnye viszont, hogy amit az ember ilyen módon tesz magáévá, az jobban megmarad.

– A tiszteletedre igen sokan érkeztek Nagyorosziba. A hatvan éves jubileum alkalmából itt járt Beer Miklós váci megyéspüspök úr, Palánki Ferenc egri segédpüspök úr, számos plébános közléről és távolról, s persze a hívek végeleáthatatlan sora. Sokan szeretnek, tisztelnek. Az sem véletlen, hogy kiérdemelt Nagyoroszi díszpolgára címét is. A hatalmas munkabírást, lelkesedést ismerve, óhatatlanul felvetődik a kérdés, hogy nyolcvanöt évned dacára mik a terveid a jövőre nézve?

– Két személyt szoktam idézni ezzel kapcsolatban. Az egyik Szent Pál apostol, a másik pedig Szent Márton püspök. Mindkettőjüknél az volt a hozzáállás, amit Szent Pál úgy fogalmazott meg, hogy szeretnék már találkozni és Krisztussal lenni, de ha feladatam van még, az ideköt. Mikor Szent Márton haldoklott, sírva vették körül őt a hívei, hogy ne hagyj itt minket! Az volt a válasza, hogy „én nem vonakodom a munkától, ha az Úristennek még szüksége van rám, akkor szívesen maradok.” Én is azt gondolom, hogy ameddig bírok csinálni valamit, ameddig hasznára lehetek a környezetemnek, addig, amit tudok, csinállok.

Persze csak érzem, hogy fogy az erőm, de azért ha a Jóistennek ilyen tervei vannak velem, hogy még dolgozzak, és szolgáljam azokat, akiket rám bízott, akkor én azt szívesen megteszem.

Forrás: Végh József: Nagyoroszi Értékek és Történetek című könyvéből

BULÁNYI GYÖRGY

JANUÁR

Amikor az egész nép bemeřitkezett, bemeřitkezett Jézus is – írja Lukács. Így került sor rá: azokban a napokban történt, hogy a galileai Názáretből megérkezett Jézus, és János bemeřitette őt a Jordánba – ahogy a mai nap evangélistája írja, Márk (1,9). Ha megérkezett, akkor el is indult Názáretből.

Mért indult Jézus útnak? Mért azokban a napokban indult el. Miért nem később, és mért nem hamarabb? Mért nem indult hamarabb, hiszen már harminc évének közepén járt? Mire várt eddig? Csak úgy elment ő is a Jordánhoz, mint sok száz és száz derék, vallásos izraelita? Vagy tudta, hogy nem jön haza, hanem a pusztába megy és utána zászlót bont? De-hogyis tudta! Csak a vízből feljőve tudta meg, hogy ő az Atya szerelme fia, akiben az Atyának kedve telik.

– Nem oda Buda! Ha hallott szózatot, ha nem, mindenképpen végleges jelleggel zárta be műhelyét. Nem volt gyerekember már. Mindent meggondolt és megfontolt, s azért ment, hogy a Jordánban megmerülés után zászlót bontson, stb. stb. Bármelyik változatról regény írható. De csak az egyik változat felelt meg a valóságnak. Melyik? Nem tudom.

De állást foglalok az egyik mellett. S ez igaz lesz? Nem biztos. De úgy is történhetett, ahogy elmondom.

Abból indulok ki, hogy az elő századok zsinatai eldöntötték, hogy Jézus valóságos ember volt. Ha valóságos ember volt, akkor Jézus két szopás között aludt, s nem tartott a Szűzanyának előadást a Szentháromság titkairól. Hogy miként volt valóságos Isten, ha egyszer valóságos ember is volt, ennek a megfejtésére én nem vállalkozom. Helyette felmondom a hitvallást. Kiindulni valahová-valamerre viszont úgy tudok, ha valóságos embernek gondolhatom őt. Ha ez a fix pontom megvan, már tovább is mehetek. Én is valóságos ember vagyok, s ilyenként éppen magyar vagyok és római katolikus. Azért vagyok római katolikus, mert Géza és Szent István sikerrel kiirtotta őseim hitét. Aki életben akart maradni, annak katolizálnia kellett, s elhagynia azt a hitvilágot, amelyet Ügyek, meg a fia, Álmos, meg az unokája, Árpád idehozott magával messzi Keletről. Jézus pedig nem magyar volt hanem zsidó, a vallása pedig zsidó volt, mert nem volt népének, a zsidónak, Gézája meg Szent Istvánja, aki kiirtotta volna elődeiből az ősköztől áthagyományozott zsidó hitet. Így aztán Jézus kétszeresen is zsidó volt, míg mi magyarok csak egyszeresen vagyunk magyarok. Másszorosan katolikusok, luteránusok, kálvinisták, unitáriusok, avagy orthodoxok vagy éppenséggel zsidók vagyunk.

Ez a kétszeresen is zsidó Jézus olvasta nemzetének irodalmát. Nem a Zalán futását olvasta, hanem József könyvét, meg Izajást. Olvasta azt is, amit hallottunk a mai szentmisében:

Figyeljetelem rám, jöjjetek hozzám!

Hallgassatok rám, és élni fogtok!

Örök szövetséget kötök veletek,

mert hűséges maradok Dávidhoz.

Tanúvá tettem őt a népek között,

fejedelemmé és parancsolóvá a nemzetek fölött. (Iz. 55,3-4)

Ezt a magyar szöveget magyarra, magyar életre-történelemre-sorsra kellene fordítani. Leszerényítve az izajási szöveg tartalmát, ez lenne a fordítás: *Nektek adom őseitek földjét, a Kárpát-medencét, a szent bérceket, amelyre felhoztam őseiteket, nektek adom mindörökre, mert ti vagytok az én népem, s én szövetséget kötöttem veletek. Ha ti megtartjátok a szövetséget, és teszitek azt, amit meghagytam nektek, hogy tegyetek, én is állom a szövetséget, mert hűség az én nevem, stb., stb.* Nem leszerényítve pedig ez lenne a fordítás: *Ti lesztok az urak Európában az összes nemzetek felett.*

Jézus akkor indult el, amikor átlátta, megértette, hogy az Isten szövetségének nem lehet a tartalma az, amiben minden zsidó reménykedik. Mert Isten nemcsak a zsidók istene, hanem minden nép Istene. Mert az Isten nem fejedelem és nem parancsoló. Ezért aztán az ő népe sem lehet fejedelem és parancsoló. Jézus akkor indult el, amikor már rájött arra, hogy az Isten más. Milyen? Olyan, hogy *amennyivel magasabb az ég a földnél, annyival magasabbak az én utaim a ti utaitoknál, és az én gondolataim a ti gondolataitoknál* (Iz 55,9).

Akkor indult, amikor kész volt a teológiája. Mi volt ennek a teológiának a lényege? Előbb meg kell tudnom mondani, hogy mi volt annak a teológiának a lényege, amit talált, amit készen kapott s gyermekkorától kezdve tanulhatott a maga népének istenkereső hitéből. Ha egy könyvvel válaszolhatnék e kérdésre, az pontosabb lenne. Ha egy mondattal válaszolok rá, az meg sarkos lesz, de érthető. Egy mondattal válaszolok: az Isten egy szuper-úr. Arra jött rá Jézus, amit kétezer évvel később és Jézust ismerve, Weöres Sándor fogalmazott meg: *Uraktól nyüzsög a végtelen ég, szolgál csak egy van, az Isten.* Isten – az abszolút anyuka, akinek van energiája minden gyerekének baját orvosolni, aki a csirke szárnyát szereti, mert a combját a gyerekének adja, s aki ha veszekednek a gyerekek egymással, mindegyiket egy sarokba állítja, amíg fel nem töltődnek Isten Szent Lelkével. Ha feltöltődtek, kijöhetnek a sarokból és játszhatnak tovább.

Minden úr-teológia abszolút fals. Jézus nem *uramistenemézett*. Apjának s apucinak szólította az Istent. Aki *él és uralkodik*, ez az Isten csak Szent Ágoston fejében született meg, a negyedik században, amikor az egyház hierarchiája már a császár lábainál hevert. Akkor, amikor már minden kész volt arra, hogy német páncélos lovagok kardjaitól mi magyarok is megtanuljunk, hogy nem a Hadúr az Úr, hanem Jézus Úr – az Úr. Amikor már minden kész volt arra, hogy őseink úr-teológiáját leváltsuk egy Jézus előtti zsidó-keresztény ugyancsak úr-teológiára.

Hát ilyen sarkos eredményeket adnak az egy mondatos válaszok. Regényt kellene erről a Názáretből elindulásról írni, melyben meglódulhat a fantáziám, s elmondhatom, hogy Jézus azzal dugta fel a műhelykulcsát az eresz alá, hogy azt onnan többet nem akarta levenni. S csak azt hallotta a vízből felmerülve, amit hallott már odahaza is.

Tudta, hogy az isten apuci, akinek csak szerelmetes fiai meg lányai vannak. Mert mi is ilyenek vagyunk, s az életünket is odaadnók azokért a bűdös kölkökért, a gyerekeinkért. Még magam is ilyen vagyok, akinek az egyház akaratából nem lehetett se Lehelem, se Benedekem.

De azért szeretem, akiket Isten nekem adott, közel hatvan esztendeje.

Városmajor, 2003. január 10.